УДК 378.1:332.3

Катерина НІКОЛАЙЧУК,
кандидат технічних наук, асистент кафедри землеустрою, геодезії та геоінформатики Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ

Розглянуто основні проблеми сучасної землевпорядної освіти, пов'язані передусім з удосконаленням системи вищої освіти, розвитком нормативно-правової бази щодо регулювання земельних відносин в Україні.

Ключові слова: *землевпорядна освіта, вищий навчальний заклад, реформування, освітня галузь, фахівець землевпорядник.*

Рассматриваются основные проблемы современного образования по землеустройству связанные, прежде всего, с усовершенствованием системы высшего образования, развитием нормативно-правовой базы относительно регулирования земельных отношений в Украине.

Ключевые слова: *землеустроительное образование, регуляция, высшее учебное заведение, реформирование, образовательная отрасль, специалист землеустроитель.*

The basic problem of modern land-management's education connected, first of all, with improvement of system of higher education, by development of normative-legal base concerning regulation of land relations in Ukraine are considered.

Key words: *land-management's education, regulation, higher educational establishment, reformation, educational industry, a specialist of land-managements.*

Ставлення проблеми. Вдосконалення освітнього та наукового процесу розпочалось з прийняттям участі нашої держави у Болонському процесі. Базуючись на досвіді європейських країн на території України було прийнято та запроваджено багаторівневу ступеневу систему вищої освіти, кредитно-модульну систему організації навчального процесу та оцінювання студентів, впровадження дистанційних форм навчання, створено систему ліцензування та акредитації тощо.

З проведенням земельної реформи в Україні виникають питання реформування і землевпорядної освіти, яка б відповідала сучасним умовам розвитку суспільних і земельних відносин.

В результаті впровадження європейського освітнього досвіду в українську освіту, особливого значення набувають зміст навчання та якість підготовки фахівців землевпорядників, що залежить від організації навчального процесу, який необхідно постійно вдосконалювати.

Аналіз останніх досліджень. Останнім часом, приділяється велика увага питанням, що стосуються підготовки фахівців землевпорядкування відповідно до положень Болонської декларації.

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про освіту» (1996 р.) і Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65 була сформована структура підготовки фахівців, що включає такі освітньо-кваліфікаційні рівні: молодший спеціаліст; бакалавр; спеціаліст; магістр.

Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. №1719 "Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра" визначено новий перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем "Бакалавр".

Мета статті. Метою статті є висвітлення проблемних питань щодо підготовки фахівців із землевпорядкування та кадастру у системі вищої освіти України, а також обґрунтування шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. З проведенням земельної реформи в Україні, виникла гостра потреба в спеціалістах землевпорядного профілю. У багатьох вищих навчальних закладах були відкриті нові факультети по спеціальності з підготовки фахівців.

Підготовка спеціалістів у сфері землеустрою має проводитись на факультетах землевпорядного профілю у спеціальних вищих навчальних закладах відповідного рівня акредитації. На сьогодні, на території України таких вузів, що здійснюють підготовку фахівців землевпорядкування для органів земельних ресурсів налічується 15.

Поява в національній системі вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» не була достатньою мірою обґрунтованою та логічною. Досі зберігається певна неузгодженість між навчальними планами підготовки молодших спеціалістів та бакалаврів, не сформувалась уява про цей рівень підготовки, як «короткий цикл» бакалаврату, не має можливостей для мобільності через непорівнянність з подібними програмами в інших країнах.

Термін підготовки бакалаврів складає – чотири роки, спеціалістів – один рік, магістрів – один-півтора роки [2, с.14].

Впровадження в кінці 90-х років програм магістерської підготовки мало скоріш демонстраційний, ніж змістовний характер. Ці програми слабко відрізнялись від програм підготовки спеціалістів (наприклад, кількома дисциплінами), не мали реальної наукової спрямованості, не були належним чином забезпечені викладацьким складом та дослідницьким обладнанням. На жаль, наступні роки не привели до того, що вітчизняна модель магістерської підготовки стала відповідною сучасним моделям розвинутих країн. Цикл магістерської підготовки залишається дуже коротким (найчастіше один рік), що не дає можливості забезпечити належний зміст та якість підготовки. Магістратура спрямована на підготовку наукових та викладацьких кадрів, у той час як світова практика дає чимало взірців використання цих програм як школи лідерів у професійній та бізнесовій діяльності [2, с.14].

Кредитно-модульна система (КМС) організації навчального процесу — це форма організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій та використання залікових одиниць — залікових кредитів. Поширеною є кредитна система, яка ґрунтується на принципах Європейської кредитно-трансферної системи — ECTS [3].

ECTS - це система, яка створена для забезпечення єдиної міждержавної процедури оцінювання навчання, системи виміру і порівняння результатів навчання, їхнього академічного визнання і передачі від одного закладу освіти іншому. Система може використовуватись усередині закладу освіти, між закладами освіти однієї країни, а так само між закладами освіти - партнерами з різних країн. Система ECTS базується на принципах взаємної довіри учасників і передбачає виконання правил щодо всіх її частин: ECTS - кредитів, ECTS - оцінок, Угоди про навчання і Зарахування кредитів [1].

З метою перевірки дієвості даної системи навчального процесу рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 24 квітня 2003 року було розпочато проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.

Кредитно-модульна система передбачає: відхід від традиційної схеми «навчальний семестр – навчальний рік – навчальний курс»; раціональний поділ навчального матеріалу дисципліни на модулі і перевірка якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля; перевірку якості підготовки студентів до кожного лабораторного, практичного чи семінарського заняття; використання більш широкої шкали оцінки знань; вирішальний вплив суми балів, одержаних протягом семестру, на підсумкову оцінку з навчальної дисципліни; стимулювання систематичної самостійної роботи студентів протягом усього семестру і підвищення якості їх знань; підвищення об’єктивності оцінювання знань студентів; впровадження здорової конкуренції в навчанні; виявлення та розвиток творчих здібностей студентів.

За час проведення експерименту Міністерством освіти і науки розроблено Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців (наказ МОН від 23 січня 2004 року №48), а також визначено особливості організації навчального процесу в умовах кредитно-модульного навчання (наказ МОН від 20 жовтня 2004 року № 812).

Одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації системи вищої освіти України є забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог. Тому навчальний процес фахівців-землевпорядників здійснюється кваліфікованими викладачами з відповідним навчально-методичним забезпеченням.

На кафедрі землеустрою, геодезії та геоінформатики Національного університету водного господарства та природокористування спеціальність землевпорядкування та кадастр відкрита у 1992 році за ініціативою проф. Черняги П.Г. Спеціальність акредитована за 4-м рівнем і підготовка фахівців здійснюється на факультету землеустрою та геоінформатики [7, с.32]. У навчальному процесі для наочності використовуються засоби унаочнення (натуральні об’єкти, геоде-

зичні прилади, плакати, таблиці, схеми, макети, моделі-копії, муляжі, стенди, розрізи та перерізі, відео ролики), технічні засоби навчання (програми для презентації та демонстрації, відеофільми, діапозитиви, діафільми, електронні посібники), навчально-методичну літературу (навчальні посібники, підручники, методичні матеріали) [5].

Навчальний процес підготовки фахівців-землевпорядників передбачає як теоретичні так і практичні заняття. Якісне навчання полягає у логічному поєднанні проведення лекційних, лабораторних, практичних занять, навчальної та виробничої практики, курсового та дипломного проектування.

На початковому етапі оволодіння знаннями студенти вчаться виконувати поставлені завдання за інструкцією, алгоритмом, здійснювати певні розрахунки та формувати вміння оперувати поняттями, застосовувати правила, формули, теореми тощо.

В процесі навчання у студента необхідно сформувати навички використовувати допоміжну літературу (довідники, наукові видання, методичні вказівки) та працювати самостійно над отриманим завданням.

На лекційних заняттях студенти вивчають теоретичний матеріал. До читання лекцій та викладання навчальних дисциплін, необхідно залучати висококваліфікованих фахівців-практиків.

Під час проведення практичних занять вивчаються сучасні геодезичні прилади, фотограмметричні станції та використовується ліцензоване та freeware програмне забезпечення [7, с.32; 3, с. 285].

Невід'ємною частиною навчального процесу підготовки фахівців землевпорядників є навчальна практика, що проводиться на оснащених відповідним чином базах практики. Навчальна практика проводиться з метою професійної орієнтації, набуття практичних навичок, ознайомлення з такими елементами програмного матеріалу, який не може бути успішно засвоєний в умовах аудиторних занять та з допомогою підручників і навчальних посібників.

Навчальні практики виконуються згідно з програмою і робочими навчальними планами. Робочий навчальний план регламентує виконання програми навчальної практики на кожний день, де визначається завдання і його мета; місце, умови і час проходження практики; ознайомлення з технікою безпеки та методикою його виконання; яку роботу і результати студент має одержати, як має їх оформити; яким чином здійснюватиметься контроль за виконанням студентом свого завдання.

Належну увагу у навчанні слід приділити практичній підготовці спеціалістів. Навички практичної діяльності студенти набувають під час проходження виробничих практик у районних або міських управліннях земельних ресурсів, головних управліннях Держземагенств, науково-дослідних та проектних інститутах землеустрою.

Завершальним етапом навчання виступає дипломне проектування, яке здійснюється на реальних виробничих об’єктах і відповідає вимогам землевпорядного виробництва.

Такий навчальний процес підготовки спеціалістів землевпорядників дає можливість отримати поглиблений рівень знань щодо розробки документації із

землеустрою з метою ефективного використання земельних ресурсів. Взаємозв'язок навчального процесу з виробництвом по підготовці спеціалістів землевпорядників дає можливість випускникам отримати робочі місця.

Висновки. Отже, в нинішніх умовах зростає роль землевпорядників, фаховий рівень яких повинен зазнати нових якісних змін. Сучасний стан розвитку економічних відносин в Україні вимагає від фахівців поглиблених знань не тільки з фахових дисциплін, для організацій територій з врахуванням сучасних технологій і систем землеробства, а також обґрунтування проектних рішень, щодо збереження навколишнього природного середовища, але й досконалого володіння спеціальними правовими знаннями. Все це необхідно враховувати при вдосконаленні навчальних планів у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вступ – Що таке ECTS ? [Електронний ресурс]: – Режим доступу : http://users.kpi.kharkov.ua/cutting/inform/intro.htm.
2. Входження національної системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та наукового дослідження : моніторинг. дослідж. : аналіт. звіт / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод.Фонд дослідж. освіт. політики»; кер. авт. кол. Т.В.Фініков. – К. : Таксон, 2012. – 54 с. – Бібліогр.: с.50-53. ISBN 978-966-7128-83-8.
3. Кредитно-модульна_система [Електронний ресурс]: – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Кредитно-модульна_система.
4. Мельниченко Т.Ю. Сучасний стан і перспективи розвитку освітнього комплексу України в контексті Болонського процесу //Український географічний журнал. - 2006. - № 1. - С. 54 - 58.
5. Освітні інновації в НУВГП: каталог /Уклад. С.М.Гончаров, С.Я.Зубілевич, Т.А.Костюкова; відповідальний редактор С.М.Гончаров. – Рівне: НУВГП, 2011. - 164 с. http://nuwm.rv.ua/metods/nmu/katalog.html.
6. Ступень М.Г, Гулько Р.Й. До питання підготовки фахівців за спеціальністю "Землевпорядкування та кадастр" // Науковий вісник національного аграрного університету / Редколегія: Д.О. Мельничук (відповід. ред.) та ін. – К., 2006. – Вип. 10. – С. 284-288.
7. Черняга П. Модель професійної підготовки фахівця-землевпорядника в Національному університеті водного господарства та природокористування / П. Черняга, О. Лагоднюк // Геоінформаційний моніторинг навколишнього середовища: GPS і GIS–технології: Зб. мат. XIV Міжнар. наук.-техн. симпозм. 8–13 вер. 2009 р. – Львів: Львівське астрономо-геодезичне товариство. - С. 32-40.